

DIREKTORATET
FOR BYGGKVALITET

Veiledning om byggesak

§ 12-4. Ansvarlig utførendes ansvar

§ 12-4. Ansvarlig utførendes ansvar

I tillegg til ansvar etter plan- og bygningsloven § 23-6 har ansvarlig utførende ansvar for

- a. at utførelsen er kvalitetssikret og i samsvar med produksjonsunderlaget, og at eventuelle vilkår som følger av tillatelse eller særskilte krav til utførelsen gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven er oppfylt
- b. at tiltaket plasseres korrekt i henhold til situasjonsplanen
- c. at det foreligger produktdokumentasjon der utførende står for valg av produkt og at anvisninger for innbygging, montasje mv. for produkter foreligger og følges
- d. å bidra til og følge opp avfallsplan, gjennomføre miljøsanering, innhente og ta vare på dokumentasjon for faktisk disponering av avfall, og utarbeide sluttrapport for avfallshåndtering
- e. å gjennomføre prosjekterte sikringstiltak, jf. plan- og bygningsloven § 28-2, og melde fra til ansvarlig søker om nødvendig behov for sikringstiltak som ikke er prosjektert
- f. å koordinere grensesnitt mot andre ansvarlig utførende
- g. å melde fra til ansvarlig søker der utførende oppdager at prosjekteringen er mangelfull, motstridende eller feilaktig etter krav gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven
- h. å levere grunnlag for gjennomføringsplan for sin del av tiltaket, samt å tilrettelegge for eventuell kontroll innenfor sitt ansvarsområde, herunder utarbeide samsvarserklæring ved avsluttet utførelse, og foreslå for ansvarlig søker tidspunkt for ferdigstilling av gjenstående arbeider som grunnlag for søknad om ferdigattest eller midlertidig brukstillatelse
- i. underleverandør (underentreprenør) uten egen ansvarsrett
- j. å melde fra til ansvarlig søker om endringer som kan medføre søknadsplikt, og endringer i ansvarsforhold
- k. å utarbeide eller sørge for at det fremskaffes dokumentasjon som grunnlag for forvaltning, drift og vedlikehold med hjemmel i byggt teknisk forskrift kapittel 4 innenfor ansvarsområdet, og at denne overleveres til ansvarlig søker.
- l. Å lukke avvik ved å etterkomme kontrollerendes merknad eller ved verifikasjon for samsvar med tekniske krav, samt gi melding til ansvarlig kontrollerende at avvik er lukket, herunder hvilket alternativ som er valgt for å lukke avviket.

Veiledning

Ansvarlig utførende er den eller de som utfører bygge- eller rivearbeidene i henhold til prosjekteringen til de ansvarlig prosjekterende, samt krav og tillatelser etter plan- og bygningsloven. Utførende skal ikke foreta noen prosjektering. Bestemmelsen inneholder regler om hvilket ansvar ansvarlig utførende har en byggesak. For eksempel skal utførende kvalitetssikre byggearbeidene og sikre at disse er i samsvar med prosjektering, tillatelse og eventuelle vilkår. Utførende skal også plassere tiltaket korrekt i terrenget og melde fra til ansvarlig søker om endringer med mer.

Innledning

Byggesaksforskriften § 12-4 supplerer pbl. § 23-6 Ansvarlig utførende, og forskriftsfester praksis. Pbl. § 23-6 er i hovedsak en videreføring av tidligere pbl. § 98. Bestemmelsen supplerer tiltakshavers ansvar, ansvarlig søkers ansvar og ansvarlig prosjekterendes ansvar, blant annet hva gjelder bidrag til gjennomføringsplan og tilrettelegging for kontroll.

Det følger av pbl. § 23-6 at ansvarlig utførende har ansvar for at tiltaket utføres på grunnlag av og i samsvar med prosjekteringen, og i samsvar med krav og tillatelser til utførelsen gitt i eller i medhold av pbl.

Ansvarlig utførende er også ansvarlig for gjennomføring av nødvendige sikringstiltak under utførelsen etter pbl. § 28-2.

Byggesaksforskriften § 12-4 må ses i sammenheng med pbl. § 23-3 andre ledd som regulerer omfang og varighet av ansvaret til ansvarlige foretak.

Til bokstav a

Bestemmelsen er ny, men forskriftsfester gjeldende praksis. Bestemmelsen presiserer at utførende har ansvaret for gjennomføringen av tiltaket, primært i henhold til produksjonsgrunnlaget. Det må foreligge sporbarhet i gjennomføringen mellom utførelsen og produksjonsunderlaget, herunder tegninger og standarder. Ansvarlig utførende har også ansvar for kvalitetssikring (egenkontroll) av at plan- og bygningslovgivningens krav og rammene for tillatelsen er oppfylt innenfor sitt ansvarsområde. Ansvarsområdet er imidlertid i hovedsak begrenset til utførelse i henhold til prosjekteringen, det er først og fremst ansvarlig prosjekterende som har ansvar for innarbeidelse av plan- og bygningslovgivningens krav i tiltaket. Ansvarlig utførendes ansvar i forhold til plan- og bygningsloven er derfor avgrenset av prosjekteringen, lovgivningens eksplisitte krav til utførelsen, og der han oppdager eller burde oppdage feil i prosjekteringen. Det skal framgå av rutinene til ansvarlig utførende at nødvendig kvalitetssikring (egenkontroll) er foretatt for å dokumentere at plan- og bygningslovgivningens krav er oppfylt, se byggesaksforskriften kapittel 10. Uavhengig kontroll utført av ansvarlige kontrollforetak kommer i tillegg til dette, etter særskilte kriterier, se pbl. kapittel 24 og byggesaksforskriften kapittel 14.

Til bokstav b

Bestemmelsen presiserer ansvarlig utførendes ansvar for at tiltaket gis korrekt plassering i terrenget. Denne prosessen bør skje i nært samarbeid med ansvarlig prosjekterende, som er ansvarlig for at situasjonsplanen gir tilstrekkelig grunnlag for at tiltaket plasseres korrekt på situasjonsplanen, jf. byggesaksforskriften § 12-3 bokstav b.

Til bokstav c

Bestemmelsen regulerer ansvarlig utførendes ansvar ved valg av produkt/byggevarer.

Der ansvarlig prosjekterende i produksjonsunderlaget kun angir ytelsesnivået et produkt skal oppfylle, og ansvarlig utførende går til innkjøp av et produkt, vil det være den utførende selv som er ansvarlig for at produktene har nødvendig dokumentasjon eller godkjenning. Kravet til produktokumentasjon er regulert nærmere i byggteknisk forskrift kapittel 3.

Ansvarlig utførende er også ansvarlig for at gjeldende anvisning for innbygging og montasje foreligger for de produkter som anvendes. Ansvarlig utførende må alltid undersøke produsentens deklarasjon for å være sikker på at produktet kan og blir brukt slik det er forutsatt av produsent og eventuelt der det foreligger produktgodkjenning. Produktokumentasjonen skal kunne dokumenteres ved tilsyn. Er det eksempelvis benyttet produkt med sertifikat fra et teknisk kontrollorgan, må ansvarlig utførende være særlig oppmerksom på om produktet som brukes er det samme produktet som sertifikatet er utstedt for (samme serienummer) og at de krav til montasje/installering som er avgjørende for at produktet i praksis skal fungere som forutsatt, blir etterfulgt.

Der tiltakshaver velger produkt uten at det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon, må ansvarlig prosjekterende eller ansvarlig utførende gjøre tiltakshaver oppmerksom på dette. Produkt med uriktig eller manglende dokumentasjon skal ikke brukes, jf. byggteknisk forskrift § 3-12.

Til bokstav d

Bestemmelsen er ny og angir et utvidet ansvarsområde for ansvarlig utførende. Ansvarlig utførende har ansvar for å bidra til og følge opp avfallsplan og gjennomføre miljøsanering der det kreves i henhold til byggteknisk forskrift. Ansvarlig utførende skal kunne samle og fremlegge dokumentasjon for faktisk avfallsdisponering og utarbeide sluttrapport for avfallshåndtering, jf. byggteknisk forskrift § 9-9 Sluttrapport for faktisk disponering av avfall.

Til bokstav e

Bestemmelsen må ses i sammenheng med pbl. §§ 23-6 andre ledd og 28-2 første ledd. Ansvarlig utførende har ansvar for sikringsarbeid under byggeprosessen. Der slikt arbeid forutsetter prosjektering, og dette ikke er gjort, må ansvarlig utførende melde fra om dette. Ansvarlig utførende skal varsle ansvarlig søker hvor gjennomføringen utløser behov for sikringstiltak. Ansvarlig utførende kan ikke starte arbeidet før dette kravet er ivaretatt.

Det er både i pbl. § 23-6 andre ledd og byggesaksforskriften § 12-6 bokstav e henvist til pbl. § 28-2 Sikringstiltak ved byggearbeid mv. Pbl. § 28-2 er en videreføring av gjeldende pbl. § 100. Intensjonen er å klargjøre at ansvaret for sikring etter § 28-2 kun hviler på ansvarlig utførende i utførelsesfasen, og at det ellers er et ansvar som normalt vil være eiers. Disse sikringstiltakene omfatter bare sikringstiltak av hensyn til omgivelsene. De omfatter ikke sikring av arbeidstakernes sikkerhet, helse, miljø og arbeidsplasser, som fremgår av forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften) av 1. januar 2010 § 17. Disse er en del av arbeidsmiljølovgivningen, og ligger utenfor plan- og bygningslovens virkeområde.

Til bokstav f

Bestemmelsen presiserer ansvarlig utførendes ansvar for å definere sin aktuelle utførelsesoppgaves grensesnitt mot andre utførelsesoppgaver i tiltaket og dermed sikre at nødvendig tverrfaglighet blir ivaretatt gjennom kvalitetssikringen (egenkontrollen). Bestemmelsen innebærer ikke krav om koordinering av ansvarsområdene, men er begrenset til at grensesnittene mot andre ansvarsområder er ivaretatt gjennom nødvendig dialog.

Til bokstav g

Bestemmelsen angir at ansvarlig utførende har et visst aktsomhetsansvar i forhold til regelverket selv om hans ansvar i utgangspunktet er å følge produksjonsunderlaget. Dette er likevel begrenset til der han oppdager at prosjekteringen er feil eller mangelfull, og ansvaret begrenses til en informasjonsplikt overfor ansvarlig søker. Der det foreligger en åpenbar feil, og denne ikke blir rettet, bør han likevel melde fra til kommunen.

Til bokstav h

Bestemmelsen er ny og presiserer ansvarlig utførendes ansvar i forhold til gjennomføringsplan, først og fremst gjennom å sikre samsvar mellom ansvarsrettssøknad, kontraktsforholdet til tiltakshaver, og gjennomføringsplanen. I tillegg skal ansvarlig utførende tilrettelegge for kontroll innenfor sitt arbeidsområde, opplyse om eventuelle avvik og utarbeide samsvarserklæring ved avsluttet utførelse. Ansvarlig utførende skal, som bidrag til gjennomføringsplanen, bistå ansvarlig søker med nødvendig dokumentasjon for utarbeidelse, oppdatering og slutføring av gjennomføringsplanen, jf. byggesaksforskriften § 5-3. I dette ligger også at ansvarlig søker bør foreslå tidspunkt for ferdigstilling overfor ansvarlig søker, eventuelt behov for midlertidig brukstillatelse, selv om dette i utgangspunktet hører inn under ansvarlig søkers ansvar. Ansvaret tilsvarer det ansvaret ansvarlig prosjekterende har for bidrag til gjennomføringsplanen etter byggesaksforskriften § 12-3 bokstav f.

Til bokstav i

Bestemmelsen presiserer regelen i byggesaksforskriften § 12-6 tredje ledd om at det enkelte foretak er ansvarlig for bruk av underleverandør uten egen ansvarsrett. Ansvaret gjelder også krav til underleverandørens system og krav til utdanning og praksis, jf. byggesaksforskriften kapittel 10 og 11. Begrepet “underentreprenør” innebærer ikke at det er krav om bestemte faggrupper, men er ment å beskrive den viktigste underleverandøren innenfor funksjonen “utførende”.

Til bokstav j

Bestemmelsen angir særskilt ansvarlig utførendes ansvar overfor ansvarlig søker om å gi opplysninger om eventuelle endringer eller endringsbehov i utførelsen eller ansvarsforholdet som kan medføre søknadsplikt. Ansvarlig søker må da vurdere om det er nødvendig å sende endringsøknad og/eller søknad om dispensasjon

Til bokstav k

Bestemmelsen er ny og utdyper pbl. § 21-10 andre ledd, som omtaler tiltakshavers eller de ansvarlige foretaks plikt til å påse at det utarbeides dokumentasjon som grunnlag for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er ansvarlig søker som sammenstiller opplysningene som skal overleveres eier, som grunnlag for FDV. Dette omfatter også dokumentasjon for produkter som ansvarlig utførende velger. Innholdet i dokumentasjonen er nærmere regulert i byggeteknisk forskrift kapittel 4. Ansvarlig utførende har ansvar for å utarbeide og videreformidle dokumentasjonen til ansvarlig søker innenfor sitt ansvarsområde. I utgangspunktet vil det være ansvarlig prosjekterende som har et hovedansvar for utarbeidelse av denne dokumentasjonen, men de forskjellige ansvarlige foretakene vil ha ansvar for bidrag innenfor sine ansvarsområder, jf. regelen om at de forskjellige ansvarlige har ansvar for produktdokumentasjon der de velger produkt.

Til bokstav l

Ansvarlig kontrollerende skal kontrollere at avvik lukkes, men utførende er ansvarlig for at valgte løsninger er i samsvar med regelverket.

Bestemmelsen angir to alternative metoder for å lukke avvik. Ansvarlig utførende kan lukke avvik enten ved å

- rette eller
- fremlegge en verifikasjon/faglig begrunnelse som underbygger at valgte utførelse oppfyller regelverket dersom utførende mener at valgte utførelse er i samsvar med regelverket

Ansvarlig utførende skal melde tilbake til kontrollerende hva som er gjort for å lukke avviket. Dersom utførende ikke velger et av de ovennevnte alternativer, foreligger det et åpent avvik som ansvarlig kontrollerende har plikt til å melde til kommunen.

Forøvrig vises til veiledning til § 14-6 .

Endringshistorikk

01.07.11. Ingress lagt inn. 01.01.12. Presisering av begrepet "underentreprenør" i veiledning til bokstav i. 01.01.13. Veiledning til ny bokstav l i samsvar med forskriftsendring.

HISTORISK
VERSTJONISK